

OB ZAČETKU RAZGOVORA

JAROSLAV ŠAŠEL

Slovenska akademija znanosti in umetnosti

Delo, ki je dalo vzpodbudo za današnji sestanek, ki naj tudi ne bi ostal osamljen, je osnovnega pomena za študij začetkov alpskega slovanstva, študij, ki ima na akademiji tradicijo posebej z deli profesorjev Kosa, Korošca in Grafenauerja. Mimo tega je akademija odprla vrata tovrstnim raziskavam in objavila vrsto doprinosov na to tematiko; naj opozorim zgolj na imena Ivaniček, Bezljaj, Krušič, Kastelic, Ilesič, Cevc, da drugih historikov in filozofov ne omenjam, dalje, na vrsto sodelavcev v glasilu *Arheološki vestnik*, kjer so objavljena akta tudi dveh kolokvijev na to temo. Vkljub temu pa izzivalno trdim, da se bavimo z vprašanjem, ki je fundamentalno za poselitev, prihod in zgodnjo organizacijo alpskega slovanstva, še vedno premalo, premalo intenzivno in premalo sistematično. Zato je treba tembolj pozdraviti ta poskus, podati podobo karantanskih Slovanov in ga vrednotiti z vidikov, ki so bili za avtorico centralni. Gre za analizo arheološko-materialnih ostankov, ki si jih drzujemo pripisati Slovanom, njih časovno opredelitev in topografsko-poselitveni pregled. Vendar mislim, da bomo morali usmeriti v problem žaromete še z drugih smeri in vtakati rezultate — potem ko bodo še mnogokrat preverjeni in dopolnjevani — v kontekst celotnega življenjskega toka v Srednji Evropi, v Alpah, v Italiji in na Balkanu. Povezati ugotovitve vseh študijskih panog, če le more še katera kaj prispevati k dobi, ki ostaja temna, odkar jo strokovnjaki proučujejo, in za katero so Angleži izoblikovali zelo ustrezen termin *Dark Ages*, ki tudi njih muči, čeprav časovno premaknjeno za 200 let nazaj. Težiti moramo torej po sinoptični podobi dogajanja **po** 'propadu' rimskega imperija, ki ni bilo enostavno in ni potekalo premočrtno.

Predlagam dvojce, prvič, da diskutiramo začevši s fazo pozna antika in njena kontinuiteta — seveda z eno centralno točko, to je knjiga Paole Koroščeve — nadaljujemo z diskusijo o delu, rezultatih in problemih, ki jih neposredno obravnava, nadaljujemo s perspektivami, ki se odpirajo, ter zaključimo s kratkim razgovorom, kako bi realizirali sugestijo Zwittra, da bi na to tematiko v širšem smislu in ob interdisciplinarnem sodelovanju v bližnji bodočnosti organizirali poglobljen razgovor.

Sam bi rad začel diskusijo s toponomastičnimi vprašanji, ki sem jih bil obravnaval delno na predavanju v okviru Društva zgodovinarjev Slovenije in ki obetajo dobre rezultate na relaciji »preostanki staroselcev in prvi kontakti z novimi naseljenci«. Dejansko so le-ti opazni po vsem slovenskem prostoru, s tem da se zgoščujejo proti zahodnim pasovom etničnega prostora. Vsekakor sem prepričan, da bo treba predvsem na teh točkah začeti s sistematičnimi arheološkimi mikro-raziskavami, ker bodo tam najbolj obetavne. Ker pa tematike doslej nisem utegnil razviti do kraja in je ne morem predložiti v celoti, kolikor jo raziskovanja (posebej tudi profesorja Milka Kosa) do danes omogočajo, prelagam takó predložitev karte, ki odseva zgodnjo poselitev v toponomastični luči, kot njeno utemeljitev na zgoraj omenjeni interdisciplinarni kolokvij. Že danes pa lahko trdim, da bo v določeni meri bistveno izpopolnila pogled na poselitveni položaj vzhodno-alpskega prostora, pod pogojem seveda, da bo dovolj kritično utemeljena.

Na problem staroselci — novi naseljenci pa je v poslednjem času morda najbolj eklatantno pokazala numizmatična analiza Petra Kosa, ki sledi.